ЗАРЕЄСТРОВАНО

Постановою Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку

№ 11/21/5646/К01
від 16 листопада 2026 року

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Біржової ради Товариства з обмеженою відповідальністю «Українська ресурсна біржа»

Протокол № 18
від 26 жовтня 2026 року

ПРАВИЛА
провадження клірингової діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «УКРАЇНСЬКА РЕСУРСНА БІРЖА» (нова редакція)

м. Київ - 2026

ЗМІСТ

1. Загальні положення..... 3

2. Вимоги до учасників клірингу 8

3. Порядок, умови допуску зобов'язань до клірингу 13

4. Права і обов'язки Біржі та учасників клірингу 15

5. Порядок обліку та припинення прав та зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями у системі клірингового обліку 19

6. Порядок надання Біржею, учасникам клірингу звітів за результатами клірингу 23

7. Порядок підготовки, складання та направлення Біржею документів для проведення розрахунків 24

8. Порядок забезпечення Біржею проведення грошових розрахунків за результатами клірингу за контрактами/правочинами/операціями 26

9. Опис системи клірингового обліку 28

10. Опис системи управління ризиками та гарантій Біржі 31

11. Опис системи захисту інформації 35

12. Випадки застосування процедури ліквідаційного неттінгу 39

13. Порядок припинення Біржею клірингової діяльності 41

14. Заключні та перехідні положення 42

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Правила провадження клірингової діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «Українська ресурсна біржа» (далі – Правила клірингу) розроблені та затверджені відповідно до Закону України «Про товарні біржі», Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (далі – Закон), Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків», нормативно-правових актів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР), якими регулюється провадження професійної діяльності на ринках капіталу – клірингової діяльності, Статуту Товариства з обмеженою відповідальністю «Українська ресурсна біржа» (далі – Статут Біржі) та є основним документом, який регламентує порядок надання учасникам клірингу клірингових послуг Товариством з обмеженою відповідальністю «Українська ресурсна біржа» (далі – Біржа), а також забезпечення проведення розрахунків за контрактами/правочинами/операціями, укладеними/здійсненими на Біржі.

1.2. Правила клірингу обов'язкові до виконання Біржею та всіма учасниками клірингу (їх клієнтами), яким Біржа надає клірингові послуги на підставі на підставі ліцензії на провадження професійної діяльності на ринках капіталу - клірингової діяльності: клірингової діяльності з визначення зобов'язань, виданої НКЦПФР (далі – Ліцензія), у порядку, передбаченому цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами Біржі та законодавством України.

1.3. Правила клірингу визначають загальний порядок здійснення Біржею клірингової діяльності з визначення зобов’язань.

1.4. Правила клірингу, а також зміни до них затверджуються Біржовою радою та реєструються НКЦПФР в установленому законодавством порядку.

1.5. Зміни до Правил клірингу набувають чинності у строки, визначені Біржовою радою, але в будь якому випадку не раніше прийняття НКЦПФР рішення про реєстрацію змін до Правил клірингу.

1.6. Біржа забезпечує постійний вільний доступ до Правил клірингу та змін до них шляхом їх розміщення на офіційному вебсайті Біржі: https://urb.ua/.

1.7. Біржа доводить до відома учасників клірингу інформацію про зміни та доповнення до Правил клірингу, іншу інформацію стосовно провадження діяльності, в тому числі про прийняті рішення щодо учасників клірингу, шляхом розміщення таких документів, інформації на офіційному вебсайті Біржі. Біржа додатково може використовувати інші способи інформування учасників клірингу та інших зацікавлених осіб відповідно до цих Правил клірингу та укладених договорів.

1.8. Для провадження клірингової діяльності з визначення зобов'язань Біржа укладає такі договори:

- договір про клірингове обслуговування – з учасником клірингу;
- інші договори, в тому числі договори з розрахунковими банками, операторами поставки, інформаційними агентами, адміністраторами баз даних та іншими особами, якщо укладення договору необхідне для провадження професійної діяльності.

1.9. У разі внесення змін до законодавства, що регулює провадження клірингової діяльності до приведення цих Правил клірингу у відповідність до законодавства, ці Правила клірингу застосовуються у частині, що не суперечить законодавству.

1.10. У цих Правилах клірингу наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

Біржова рада – колегіальний орган Біржі, відповідальний за здійснення нагляду за функціонуванням системи внутрішнього контролю на Біржі, прийняття рішень в межах повноважень, передбачених Статутом Біржі, Положенням про Біржову раду, Правилами Біржі та цими Правилами клірингу;

внутрішні документи Біржі – акти внутрішнього регулювання Біржі, які є офіційними документами Біржі, що відповідно до цих Правил клірингу, законодавства про ринки капіталу та організовані товарні ринки регламентують провадження Біржею клірингової діяльності, у тому числі умови та механізми забезпечення здійснення розрахунків за контрактами/правочинами/операціями, а також регулюють відносини в межах структури Біржі та між Біржею і учасниками клірингу (їх клієнтами), учасниками торгів (їх клієнтами), уповноваженими Біржею розрахунковими банками, операторами поставки та іншими особами, визначеними внутрішніми документами Біржі;

дефолт – невиконання учасником клірингу зобов'язань щодо сплати (перерахування/зарахування), поставки, депонування, резервування (блокування) та/або вчинення інших дій щодо коштів, продукції, деривативних контрактів, інших активів та інструментів відповідно до умов, визначених договором між учасником клірингу та Біржею, та внутрішніми документами Біржі;

зареєстровані особи – учасники клірингу та клієнти учасників клірингу;

зобов'язання клієнта учасника клірингу – зобов'язання за контрактами/правочинами/операціями, укладеними в інтересах клієнта учасника клірингу;

індивідуальний облік – це облік, при якому права та зобов'язання кожного клієнта учасника клірингу, інформація про кошти, продукцію, та інші активи, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/надані для здійснення розрахунків, забезпечення розрахунків та/або поставки або організації проведення розрахунків та/або поставки за контрактами/правочинами/операціями, укладеними в інтересах відповідного клієнта, обліковуються відокремлено від прав та зобов'язань, інформації про кошти, продукцію та інші активи такого учасника клірингу та інших його клієнтів;

клієнт учасника клірингу – особа, яка має прямі договірні відносини з учасником клірингу, на підставі яких учасником клірингу в інтересах цієї особи вчиняються контракти/правочини/операції, за правами та зобов'язаннями учасника клірингу, що виникають з таких контрактів/правочинів/операцій, може здійснюватися кліринг Біржею;

клірингова сесія – операційні години роботи Біржі для проведення клірингу та виконання процедур у цілях забезпечення здійснення розрахунків і поставки за контрактами/правочинами/операціями, у тому числі, шляхом обміну інформацією та документами з третіми особами (зокрема, учасниками клірингу, операторами поставки);

клірингговий рахунок учасника клірингу – рахунок, який відкривається Біржею учаснику клірингу в системі клірингового обліку, відповідно до внутрішніх документів Біржі для обліку прав та зобов'язань учасника клірингу за контрактами/правочинами/операціями, а також інформації про наявність та рух коштів, продукції та інших активів, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/надані для здійснення розрахунків, забезпечення розрахунків та/або поставки або організації проведення розрахунків та/або поставки за контрактами/правочинами/операціями учасника клірингу;

клірингговий рахунок клієнта (клієнтів) – рахунок, який відкривається Біржею учаснику клірингу в системі клірингового обліку, відповідно до внутрішніх документів Біржі для обліку прав та зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, укладеними в інтересах клієнта (клієнтів) учасника клірингу, а також інформації про наявність та рух коштів, продукції та інших активів, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/надані для здійснення розрахунків, забезпечення розрахунків та/або поставки або організації проведення розрахунків та/або поставки за контрактами/правочинами/операціями, укладеними в інтересах клієнта (клієнтів) учасника клірингу;

клірингговий регістр – окремий розділ клірингового рахунку учасника

клірингу/клієнта учасника клірингу на якому обліковуються їх гарантійне забезпечення, права та зобов’язання за контрактами/правочинами/операціями;

клірингові послуги – це послуги, що надаються Біржею, під час провадження клірингової діяльності, в тому числі здійснення клірингу, відкриття та ведення клірингових рахунків учасників клірингу, клієнтів учасників клірингу (далі – клірингові рахунки), здійснення розрахунків у системі клірингового обліку та/або організації проведення розрахунків та/або поставки, а також надання інформації та здійснення заходів щодо управління ризиками (в тому числі врегулювання дефолту);

контрагент – це особа, яка є стороною контракту/правочину/операції, вчиненого з учасником клірингу (його клієнтом);

контракти/правочини/операції – деривативні контракти, правочини щодо деривативних контрактів, товарні операції, що укладаються (здійснюються) на Біржі;

колективний облік – це облік прав та зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, укладеними в інтересах клієнтів учасника клірингу, а також інформації про кошти, продукцію та інші активи, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/надані для здійснення розрахунків, забезпечення розрахунків та/або поставки або організації проведення розрахунків та/або поставки за такими контрактами/правочинами/операціями, який здійснюється на одному клірингову рахунку клієнтів без ідентифікації та групування зобов’язань, прав, інформації про кошти, продукцію та інші активи, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/надані для здійснення розрахунків, забезпечення розрахунків та/або поставки або організації проведення розрахунків та/або поставки за контрактами/правочинами/операціями у розрізі окремих клієнтів;

маржа (гарантійний внесок) – вид гарантійного забезпечення, що складається з високоліквідних активів, які зараховані/резервовані/заблоковані/ надані Біржі, для забезпечення виконання зобов’язань, які обліковуються на клірингових рахунках зареєстрованих осіб;

оператор поставки – юридична особа, яка відповідно до законодавства та/або договірних відносин здійснює зберігання та/або забезпечує транспортування (передачу) активу, що є біржовим товаром/базовим активом деривативного контракту/правочину щодо деривативного контракту, та/або погоджує передачу/набуття/відчуження/здійснює облік передачі такого активу (в тому числі, оператор газотранспортної системи, оператор газосховищ, оператор системи передачі, зерносховища та інші);

права та зобов’язання клієнта учасника клірингу – права та зобов’язання за контрактами/правочинами/операціями, вчиненими в інтересах клієнта учасника клірингу;

розпорядник клірингового рахунку – фізична особа, уповноважена учасником клірингу або особою, що має намір стати учасником клірингу, яка має право підписувати розпорядження щодо клірингового рахунку та операцій на такому кліринговому рахунку;

розрахунковий банк – обслуговуючий банк Біржі/учасника клірингу (його клієнта), у якому відкрито рахунок Біржі/учаснику клірингу (його клієнта), як учаснику безготівкових розрахунків та/або який здійснює для такого учасника (його клієнта) на договірних умовах будь-яку з операцій чи послуг, передбачених Законом України «Про банки і банківську діяльність»;

система клірингового обліку – внутрішня система обліку Біржі, яка використовується Біржею для відкриття та обслуговування клірингових рахунків, для обліку прав та зобов’язань учасників клірингу та їх клієнтів за контрактами/правочинами/операціями, обліку інформації про грошові кошти та інші активи, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/надані для участі в біржових торгах та/або здійснення розрахунків/поставки (організації проведення розрахунків/поставки) за контрактами/правочинами/операціями;

схильність до ризику (ризик-апетит) – рівень ризику, який Біржа, згодна прийняти з метою досягнення своїх стратегічних цілей до вжиття заходів щодо зменшення ризику;

товарне забезпечення – гарантійне забезпечення для здійснення поставки – біржові товари, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/надані учасником клірингу (його клієнтом) в системі обліку оператора поставки для здійснення поставки (організації проведення /поставки) за контрактами/правочинами/операціями;

фінансове забезпечення – гарантійне під розрахунки – грошові кошти, що попередньо перераховуються учасником клірингу (його клієнтом) на рахунок такого учасника клірингу (його клієнта) та обліковуються на відповідних розділах клірингового рахунку всистемі клірингового обліку, які призначені для належного виконання учасником клірингу (його клієнтом) зобов’язань за контрактами/правочинами/операціями відповідно до цих Правил клірингу та інших внутрішніх документів Біржі;

учасник клірингу – учасник торгів (член Біржі), який уклав з Біржею договір про клірингове обслуговування для здійснення клірингу прав та зобов’язань за контрактами/правочинами/операціями, вчиненими у власних інтересах учасника

клірингу та/або в інтересах його клієнтів.

1.11. Терміни, які не визначені у цих Правилах клірингу, використовуються у значеннях що встановлені законодавством та нормативно-правовими актами НКЦПФР, а також внутрішніми документами Біржі.

1.12. Для цілей цих Правил клірингу поставкою (передачею) продукції, що є предметом контракту/правочину/операції вважаються:

1) фактична поставка предмета договору;

2) передача документа, що посвідчує право власності на відповідні товари або відповідну кількість відповідних товарів;

3) інші передбачені законодавством способи передачі права власності на визначену кількість продукції без фізичної її поставки, включаючи номінацію, подання графіків, повідомлення щодо природного газу або електричної енергії.

1.13. Відповідно до цих Правил клірингу Біржа здійснює клірингову діяльність з визначення зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, а саме: за товарними операціями, а також за деривативними контрактами, які не є фінансовими інструментами, за умови їх відповідності таким вимогам:

- базовим активом деривативного контракту є актив, що допущений до біржових торгів на Біржі;
- деривативний контракт є поставним.

2. ВИМОГИ ДО УЧАСНИКІВ КЛІРІНГУ

2.1. Учасниками клірингу можуть бути юридичні особи та/або фізичні особи-підприємці, які набули статусу члена Біржі та учасника торгів.

2.2. Біржа надає учаснику клірингу клірингові послуги на підставі укладеного з ним договору про клірингове обслуговування за умови взяття його на облік у порядку, встановленому цими Правилами клірингу та Законом.

Біржа, до моменту укладання договору про клірингове обслуговування надає особі, яка має намір стати учасником клірингу, інформацію, зазначену в частині п'ятій статті 7 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» шляхом розміщення її у вільному доступі на офіційному вебсайті Біржі.

2.3. Біржа розміщує у вільному доступі на офіційному вебсайті Біржі актуальні документи, необхідні для отримання статусу учасника клірингу.

2.4. Біржа, в порядку, передбаченому внутрішніми документами надає особі, яка має намір стати учасником клірингу, учаснику клірингу достатню інформацію для оцінки такою особою, учасником клірингу ризиків, тарифів та

витрат, пов’язаних з отриманням статусу учасника клірингу, користуванням кліринговими послугами Біржі. Особі, яка має намір стати учасником клірингу, зазначена інформація надається до укладення договору про клірингове обслуговування. Отримання такої інформації письмово підтверджується учасником клірингу.

2.5. Особа, яка має намір стати учасником клірингу, та учасник клірингу повинні відповідати наступним вимогам:

- мати відкритий рахунок у розрахунковому банку;
- укласти договір про надання послуг з відповідним Оператором поставки для внесення товарного забезпечення під поставку (у випадку, якщо учасник клірингу здійснює розрахунки/поставку за контрактами/правочинами/операціями за допомогою клірингової системи Біржі та/або використовує відповідні біржові товари у якості гарантійного забезпечення);
- приєднатися до договору про клірингове обслуговування в повному обсязі, без застережень та винятків, шляхом акцептування його умов у порядку та за формою, визначеними внутрішніми документами Біржі;
- призначити розпорядника клірингового рахунку, відповідно до вимог Правил клірингу та інших внутрішніх документів Біржі;
- мати програмне та технічне забезпечення, канали зв’язку для належної взаємодії з Біржею, які відповідають вимогам внутрішніх документів Біржі;
- не мати визначених внутрішніми документами Біржі та/або чинним законодавством України заборон щодо встановлення з нею ділових відносин;
- відповідати вимогам, встановленим до відповідного виду/категорії учасника клірингу, до якого/якої у порядку, встановленому внутрішніми документами Біржі, віднесена особа, яка має намір стати учасником клірингу/учасник клірингу;
- укласти інші договори, якщо це передбачено внутрішніми документами Біржі, які регламентують порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку/секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

Недотримання та/або невідповідність зазначеним вимогам є підставою для обмеження надання Біржею клірингових послуг учаснику клірингу.

2.6. Особа, яка має намір стати учасником клірингу для набуття статусу учасника клірингу надає Біржі, наступні документи, що підтверджують відповідність вимогам, встановленим пунктом 2.5. цих Правил клірингу:

- заяву-анкету на відкриття клірингового (их) рахунку (ів) за формою, встановленою внутрішніми документами Біржі;
- заяву про приєднання до договору про клірингове обслуговування;

- інформацію про оператора (ів) поставки (повне або скорочене найменування та код за ЄДРПОУ) - у випадку, якщо учасник клірингу здійснює розрахунки/поставку за контрактами/правочинами/операціями за допомогою клірингової системи Біржі та/або використовує відповідні біржові товари у якості гарантійного забезпечення;

- оригінал або належним чином завірену копію документа, що містить інформацію щодо реквізитів розрахункового банку та реквізити рахунку(ів) особи, яка має намір стати учасником клірингу;

- розпорядчі документи про призначення розпорядника клірингового рахунку;

- документи, що підтверджують наявність у особи, яка має намір стати учасником клірингу програмного та технічного забезпечення, каналів зв'язку з Біржею, які відповідають вимогам внутрішніх документів Біржі;

- документи та інформацію, які необхідні Біржі, для виконання зобов'язань, покладених на неї законодавством (у тому числі законодавством щодо фінансового моніторингу) стосовно особи, яка має намір стати учасником клірингу, та її клієнтів (у разі якщо Біржа здійснюватиме кліринг прав та зобов'язань клієнтів такого учасника клірингу);

- письмове підтвердження отримання достатньої інформації для оцінки ризиків, тарифів та витрат, пов'язаних з отриманням статусу учасника клірингу, користуванням кліринговими послугами Біржі;

- інші документи, визначені внутрішніми документами Біржі.

2.7. Якщо документи, визначені пунктом 2.6. цих Правил клірингу, вже подавалися Біржі особою, яка має намір стати учасником клірингу, зокрема, для набуття статусу члена Біржі, іншого учасника торгів та отримання допуску до торгів, така особа має право не подавати такі документи повторно, за умови надання заяви, що такі документи подавалися раніше (із зазначенням дати подачі цих документів та ідентифікаційних даних супровідного документа), вони є чинними та до них не вносилися зміни.

2.8. Біржа має право вимагати надання додаткових документів з метою перевірки відповідності особи, яка має намір стати учасником клірингу, вимогам законодавства та встановленим пунктом 2.5. цих Правил клірингу.

2.9. Біржа має право відмовити особі, яка має намір стати учасником клірингу в укладенні договору про клірингове обслуговування у разі:

- відмови особи, яка має намір стати учасником клірингу від подання документів, передбачених п.2.6. цих Правил клірингу та/або у разі не подання нею додаткових документів на вимогу Біржі;

- подання неповного комплекту документів;

- виявлення недостовірних відомостей у поданих документах;
- невідповідності особи, яка має намір стати учасником клірингу вимогам законодавства та зазначеним у п.2.5. цих Правил клірингу;
- наявності достатніх підстав вважати, що договір про клірингове обслуговування укладається з метою легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування поширення зброї масового знищення.

2.10. Біржа, забезпечує моніторинг відповідності учасника клірингу вимогам до учасника клірингу, встановленим цими Правилами клірингу та внутрішніми документами Біржі.

2.11. Біржа має право встановити окремі процедури допуску учасників клірингу до окремих клірингових операцій, які визначаються внутрішніми документами Біржі.

2.12. Біржа має право класифікувати учасників клірингу за видами/категоріями залежно від оцінки їхнього кредитного ризику та/або за іншими ознаками, відповідно до внутрішніх документів Біржі.

Біржа має право встановлювати до кожного з видів/категорій учасників клірингу різні вимоги, зокрема щодо гарантійного забезпечення виконання зобов'язань таких учасників. Порядок віднесення учасників клірингу до відповідних видів/категорій, а також вимоги, у тому числі щодо розміру гарантійного забезпечення, визначаються внутрішніми документами Біржі, що регламентують зазначені питання за відповідним напрямком/секцією Біржі та/або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

2.13. Біржа має ідентифікувати осіб, з якими встановлюються ділові відносини на підставі договору про клірингове обслуговування, а також осіб, що мають повноваження діяти від їх імені, у порядку, установленому законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами НКЦПФР.

2.14. Біржа, при взяті на облік учасника клірингу, може здійснювати колективний або індивідуальний облік клієнтів такого учасника клірингу.

2.15. Біржа бере на облік клієнтів учасника клірингу на підставі документів та інформації, наданих учасником клірингу відповідно до вимог внутрішніх документів Біржі.

2.16. Біржа, при взятті на облік учасників клірингу, клієнтів учасників клірингу, присвоює цим особам в установленому нею порядку унікальний ідентифікаційний код (далі – код) та вносить інформацію про таку зареєстровану особу до реєстру зареєстрованих осіб. Коди зареєстрованих осіб присвоюються

цим особам відповідно до внутрішніх документів Біржі.

2.17. Реєстр зареєстрованих осіб ведеться Біржею, у встановленому нею порядку та обов’язково містить:

- повне або скорочене (за наявності) найменування учасника клірингу;
- код учасника клірингу;
- коди клієнтів учасника клірингу;
- місцезнаходження учасника клірингу;
- прізвище, ім'я, по батькові та посаду фізичної особи, що відповідно до установчих документів має право діяти від імені учасника клірингу без довіреності;
- контактну інформацію учасника клірингу;
- дату взяття на облік учасника клірингу;
- інформацію про виключення учасника клірингу з реєстру зареєстрованих осіб.

2.18. Доступ до клірингових послуг Біржі надається лише членам Біржі та учасникам торгів, щодо контрактів/правочинів/операцій вчинених на Біржі. Біржа не може відмовити члену Біржі та учаснику торгів, який має право укладати контракти/правочини/операції на Біржі, у доступі до клірингових послуг Біржі щодо таких контрактів/правочинів/операцій.

2.19. Біржова рада може прийняти рішення про зупинення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника клірингу до усунення підстав, що призвели до прийняття такого рішення, яке набуває чинності з наступного дня після його прийняття, якщо інше не зазначено у такому рішенні, за наступних підстав:

- зупинення надання доступу до торгів у секціях Біржі та/або за всіма біржовими товарами (групою біржових товарів), які допущені до торгів;
- порушення цих Правил клірингу та/або внутрішніх документів Біржі та/або умов договору про клірингове обслуговування та/або чинного законодавства України, яким регулюється біржова торгівля та надання клірингових послуг, за настання яких внутрішніми документами Біржі передбачено зупинення доступу до торгів та надання клірингових послуг на певний час;
- здійснення учасником клірингу дефолту.

2.20. Зупинення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника клірингу не позбавляє учасника клірингу/клієнта учасника клірингу обов’язків за укладеними/здійсненими контрактами/правочинами/операціями.

2.21. Відновлення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника клірингу після зупинення надання таких послуг відбувається за рішенням Біржової ради за умови усунення відповідних підстав для зупинення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнта учасника клірингу. Рішення Біржової ради набирає чинності у день його прийняття, якщо інше не передбачено самим рішенням.

2.22. Біржова рада може прийняти рішення про розірвання договору про надання клірингових послуг учаснику клірингу у таких випадках:

- подання учасником клірингу заяви про припинення статусу учасника клірингу (після виконання ним своїх зобов'язань перед Біржею та іншими учасниками клірингу за контрактами/правочинами/операціями);
- невиконання учасником клірингу вимог щодо усунення порушення, у зв'язку з яким було прийнято рішення про зупинення надання клірингових послуг, протягом одного року з дати набрання чинності цим рішенням;
- систематичне здійснення учасником клірингу дефолту (два та більше випадків протягом одного календарного року);
- порушення або невідповідність вимогам, встановленим п.2.5. цих Правил клірингу та іншими внутрішніми документами Біржі;
- припинення членства на товарній біржі та/або припинення допуску (доступу) до біржових торгів у цілому;
- запровадження нової форми договірного оформлення надання клірингових послуг Біржею на підставі публічного договору про клірингове обслуговування;
- на виконання рішення суду, або рішення іншого уповноваженого органу державної влади України.

2.23. З моменту зупинення надання клірингових послуг учаснику клірингу/його клієнту або розірвання договору про надання клірингових послуг Біржа встановлює обмеження на здійснення операцій такою особою.

3. ПОРЯДОК, УМОВИ ДОПУСКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДО КЛІРИНГУ

3.1. Біржа, здійснює кліринг виключно щодо прав та/або зобов'язань, які допущені до клірингу в порядку і на умовах, установлених цими Правилами клірингу, Законом та нормативно-правовими актами НКЦПФР. При здійсненні допуску прав та зобов'язань до клірингу Біржа перевіряє їх на відповідність умовам допуску, передбаченим цими Правилами клірингу та нормативно-правовими актами НКЦПФР.

3.2. Біржові товари за товарними операціями/базовий актив за деривативними контрактами/правочинами щодо деривативних контрактів не повинні мати будь-яких обмежень, які можуть призвести до неможливості

виконання поставки за контрактами/правочинами/операціями, крім випадків попереднього блокування/резервування їх для проведення біржових торгів.

3.3. Біржа здійснює кліринг прав та/або зобов'язань за такими категоріями контрактів/правочинів/операцій:

- товарні операції за кожним з видів продукції, що є біржовим товаром, та внесений до реєстру біржових товарів на Біржі;
- товарні деривативні контракти, що не є фінансовими інструментами та є поставними;
- інші поставні деривативні контракти, що не є фінансовими інструментами.

Перелік категорій контрактів/правочинів/операцій, кліринг прав та зобов'язань за якими здійснюється Біржею оприлюднюється на офіційному вебсайті Біржі.

3.4. Для здійснення клірингу за контрактами/правочинами/операціями Біржею допускаються права та/або зобов'язання які одночасно відповідають наступним вимогам:

- виникли за контрактами/правочинами/операціями, укладеними/здійсненими на Біржі в інтересах зареєстрованих осіб;
- забезпечення зобов'язань підтверджено гарантійним забезпеченням;
- виникли за контрактами/правочинами/операціями, які укладені за результатами торгів на Біржі, та дата (час) розрахунків/поставок (повних або часткових) за якими ще не настала;
- оператор поставки має можливість підтвердити набуття/відчуження права власності на біржовий товар/базовий актив, що є предметом біржового договору/деривативного контракту/правочину щодо деривативного контракту.

3.5. Підставами для відмови у допуску до клірингу прав та/або зобов'язань є:

- невідповідність розпоряджень, документів та/або інформації, які були подані учасником клірингу як підстава для допуску таких прав та зобов'язань до клірингу цим Правилам клірингу;
- наявність на момент допуску прав та зобов'язань до клірингу обмежень на вчинення або здійснення операцій за контрактом/правочином/операцією, на основі якої виникло право та/або зобов'язання, здійснення операцій з активом, що є предметом контракту/правочину/операції, на основі якої виникло право та/або зобов'язання, накладених судовим рішенням або рішенням уповноваженого законом органу чи його посадової особи, інформація про які надана Біржі, у встановленому законодавством порядку;

- перевищення загального ліміту щодо розміру прав та/або зобов'язань зареєстрованої особи, кліринг яких може здійснювати Біржа, для такої зареєстрованої особи, відповідно до внутрішніх документів Біржі та договору про клірингове обслуговування;
- дефолт учасника клірингу за будь-яким контрактом/правочином/операцією, кліринг прав та зобов'язань за яким здійснює Біржа, у випадках, передбачених внутрішніми документами Біржі;
- відмова оператора поставки у можливості набуття/відчуження прав власності на біржовий товар/базовий актив, що є предметом біржового договору/деривативного контракту/правочину щодо деривативного контракту;
- інші обґрунтовані підстави, визначені договором про клірингове обслуговування з учасником клірингу.

3.6. Наслідки відмови у допуску до клірингу прав та/або зобов'язань визначаються договором про клірингове обслуговування та/або внутрішніми документами Біржі.

3.7. Після допуску Біржею зобов'язань для здійснення клірингу за контрактами/правочинами/операціями, відповідні розпорядження учасників клірингу виконуються Біржею з моменту їх отримання засобами ЕТС Біржі. ЕТС Біржі фіксує момент отримання таких розпоряджень, з якого вони вважаються дійсними, законними, безвідкличними та обов'язковими для виконання, у тому числі для будь-яких третіх осіб.

3.8. Учасник клірингу повинен негайно інформувати Біржу, про будь-які зміни у договірних відносинах між учасником клірингу та його клієнтом, на основі яких кліринг прав та зобов'язань клієнта здійснюється Біржею, якщо такі зміни можуть вплинути на кліринг прав та зобов'язань такого клієнта, клірингові рахунки такого клієнта учасника клірингу, будь-які дії щодо них та операції за ними, а також гарантійного забезпечення наданого щодо такого клієнта (далі – Повідомлення).

Біржа, виконує розпорядження та/або документи, отримані щодо такого клієнта учасника клірингу відповідно до їх умов, без врахування змін, викладених в Повідомленні, у разі якщо на момент допуску прав та зобов'язань до клірингу за такими розпорядженнями та/або документами Біржею, не було отримано Повідомлення, якщо інше не передбачено законодавством.

4. ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ БІРЖІ ТА УЧАСНИКІВ КЛІРИНГУ

4.1. Біржа має право:

- збирати, обробляти та зберігати будь-яку необхідну інформацію для ідентифікації, моніторингу та управління ризиками, пов'язаними з клірингом

прав та зобов’язань, в тому числі щодо клієнтів учасника клірингу;

- отримувати інформацію про правила і процедури взаємодії, які застосовує учасник клірингу до своїх клієнтів для здійснення Біржею, клірингу зобов’язань таких клієнтів;

- вимагати від учасників клірингу та їх клієнтів надання всіх необхідних даних (документів) для здійснення клірингу, які повинні розкривати зміст операцій, що мають бути відображені на клірингових рахунках та/або регістрах внутрішнього обліку;

- розпоряджатися та здійснювати операції з гарантійним забезпеченням відповідно до вимог законодавства, внутрішніх документів Біржі, зокрема документів, що визначають систему управління ризиками та гарантій, а також договорів, укладених з операторами поставки і розрахунковими банками;

- встановлювати додаткові фінансові, операційні та технічні вимоги, яким повинні відповідати учасники клірингу, а також встановлювати критерії віднесення учасників клірингу до окремих видів/категорій та визначати вимоги до них;

- отримувати від учасників клірингу та інших осіб (зокрема, розрахункового банку, Оператора поставки тощо) документи та/або інформацію, необхідні Біржі для здійснення клірингу та/або виконання Біржею вимог законодавства України в порядку та обсязі, передбаченому законодавством України, цими Правилами клірингу, внутрішніми документами Біржі та укладеними договорами;

- здійснювати допуск прав та зобов’язань до клірингу на підставі інформації про результати торгів та/або інших документів/інформації відповідно до цих Правил клірингу та інших внутрішніх документів Біржі;

- в односторонньому порядку, без додаткової згоди учасників клірингу, вносити зміни та доповнення до Правил клірингу, в тому числі шляхом затвердження Правил клірингу в новій редакції;

- утримувати кошти учасників клірингу, що знаходяться на клірингових рахунках, в оплату винагороди Біржі в порядку, встановленому цими Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами Біржі, з відображенням виконаних операцій у грошових регістрах учасників клірингу;

- зупиняти/припиняти та відновлювати надання учасникам клірингу послуг у випадках, передбачених цими Правилами клірингу та внутрішніми документами Біржі;

- встановлювати вимоги до активів та/або інструментів, що можуть бути надані учасниками клірингу як гарантійне забезпечення;

- встановлювати та застосовувати заходи впливу за порушення цих Правил та умов договору про клірингове обслуговування;

- інші права, передбачені законодавством України, Правилами клірингу, внутрішніми документами Біржі та договорами, укладеними Біржею з учасниками клірингу.

4.2. Біржа зобов'язана:

- довести до відома/надати інформацію, що міститься у частині п'ятій статті 7 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії»;
- надавати доступ особі, яка має намір стати учасником клірингу до актуальних документів, необхідних для отримання статусу учасника клірингу шляхом розміщення їх на офіційному вебсайті Біржі;
- проводити постійний моніторинг відповідності учасника клірингу вимогам до учасника клірингу, встановленим цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами Біржі та укладеними договорами;
- збирати, обробляти, зберігати будь-яку необхідну інформацію для ідентифікації, моніторингу та управління ризиками, пов'язаними з клірингом прав та зобов'язань, в тому числі щодо клієнтів учасника клірингу;
- провести ідентифікацію, верифікацію та здійснити інші заходи щодо осіб, з якими встановлюються ділові відносини, а також осіб, що мають повноваження діяти від їх імені, у порядку, установленому законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами НКЦПФР, внутрішніми документами Біржі;
- своєчасно і в повному обсязі надавати учасникам клірингу послуги, передбачені цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами Біржі та укладеними договорами;
- здійснювати відкриття та ведення клірингових рахунків учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу відповідно до вимог законодавства України, внутрішніх документів Біржіта укладених договорів;
- на підставі інформації, наданої учасником клірингу, взяти на облік клієнтів учасника клірингу;
- здійснювати облік прав та зобов'язань учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу за контрактами/правочинами/операціями, зобов'язання за якими допущені до клірингу, а також гарантійного забезпечення для здійснення розрахунків/поставок, у порядку, визначеному цими Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами Біржі;
- надавати учасникам клірингу послуги, передбачені цими Правилами клірингу на підставі інформації про результати торгів, інформації, отриманої від учасників клірингу, розрахункового банку, Оператора поставки;
- при здійсненні клірингової діяльності забезпечувати збереження інформації, що є конфіденційною та/або становить професійну таємницю, не розголошувати і не використовувати її у своїх інтересах або інтересах третіх осіб,

крім випадків, передбачених законодавством України, зокрема для виконання законодавчо встановлених функцій та обов'язків;

- розробити план забезпечення безперервності та дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій, який передбачатиме заходи необхідні для збереження функцій Біржі, відновлення безперервності надання послуг та/або виконання зобов'язань Біржі у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

- забезпечити зберігання і доступ осіб, які згідно із законодавством мають на це право, до всіх документів та іншої інформації, передбаченої законодавством, протягом 5 (п'яти) років з дня їх (її) одержання або складання;

- створити систему зниження ризиків невиконання або неналежного виконання зобов'язань, що виникають за контрактами/правочинами/операціями відповідно до вимог законодавства України;

- виконувати інші обов'язки, що виникають відповідно до законодавства України, цих Правил клірингу, інших внутрішніх документів Біржі та випливають з умов відповідних укладених договорів.

4.3. Учасник клірингу має право:

- своєчасно і в повному обсязі отримувати клірингові послуги Біржі в порядку, передбаченому цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами Біржі та укладеними договорами;

- в порядку та за формою, передбаченими цими Правилами клірингу, внутрішніми документами Біржі та договорами, укладеними Біржею з учасником клірингу, надавати Біржі інформацію для взяття Біржею на облік учасника клірингу та клієнтів учасників клірингу;

- отримувати звіти та/або документи про операції на клірингових рахунках від Біржі у випадках та порядку передбачених цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами Біржі та укладеними договорами;

- отримувати від Біржі інформацію про зупинення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника, відновлення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника та припинення надання клірингових послуг учаснику клірингу/клієнту учасника;

- отримувати інформацію про перелік послуг, що надаються Біржею учасникам клірингу, порядок та умови їх надання, внутрішні документи Біржі, які регламентують порядок надання послуг, вартість послуг Біржі, іншу інформацію право на отримання якої передбачено законодавством України, внутрішніми документами Біржі та укладеними договорами;

- інші права, передбачені законодавством України, цими Правилами клірингу, внутрішніми документами Біржі та договорами, укладеними учасником клірингу з Біржею.

4.4. Учасник клірингу зобов'язаний:

- надавати Біржі документи та інформацію в обсязі та порядку, передбаченому законодавством України, цими Правилами клірингу, іншими внутрішніми документами Біржі та укладеними договорами;

- відповідати вимогам Біржі до учасників клірингу, які визначені цими Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами Біржі;

- у порядку та у строки, визначені внутрішніми документами Біржі, інформувати Біржупро будь-які зміни у договірних відносинах між учасником клірингу та його клієнтом, на основі яких кліринг прав та зобов'язань клієнта може здійснюватися Біржею, якщо такі зміни можуть вплинути на кліринг прав та зобов'язань такого клієнта, клірингові рахунки такого клієнта учасника клірингу, будь-які дії щодо них та операції за ними, а також гарантійного забезпечення наданого щодо таких клірингових рахунків клієнта;

- дотримуватися режиму конфіденційності інформації, яка стає доступною учаснику клірингу у зв'язку з його обслуговуванням Біржею;

- своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання щодо виконання контрактів/правочинів/операцій, зобов'язання за якими допущені до клірингу;

- інформувати своїх клієнтів про можливість відкриття для них клірингових рахунків з колективним або індивідуальним обліком, а також надавати інформацію про вартість послуг та ризики, пов'язані з кожним видом обліку прав та зобов'язань такого клієнта, що застосовуються Біржею, та розкривати клієнту іншу інформацію відповідно до вимог законодавства;

- своєчасно та в повному обсязі оплачувати послуги, надані Біржею;

- дотримуватися положень цих Правил клірингу та інших внутрішніх документів Біржі в частині надання Біржею клірингових послуг;

- виконувати інші обов'язки, що виникають відповідно до законодавства України, цих Правил клірингу, інших внутрішніх документів Біржі та випливають з умов відповідних укладених договорів.

5. ПОРЯДОК ОБЛІКУ ТА ПРИПИНЕННЯ ПРАВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА КОНТРАКТАМИ/ПРАВОЧИНАМИ/ОПЕРАЦІЯМИ У СИСТЕМІ КЛІРИНГОВОГО ОБЛІКУ

5.1. Облік прав та зобов'язань учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу за контрактами/правочинами/операціями, інформації про гарантійне забезпечення учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу, про заблокований/зарахований/резервований обсяг біржового товару в системі оператора поставки (у випадку здійснення забезпечення зобов'язань та організації проведення розрахунків/поставки за участі оператора поставки) здійснюється Біржею на клірингових рахунках, відкритих у системі клірингового обліку Біржі

5.2. Система клірингового обліку Біржі забезпечує можливість:

- відокремлення прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, продукцію та інших активів будь-якого учасника клірингу та його клієнтів від прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, продукцію та інших активів Біржі;
- відокремлення прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, продукцію та інші активи будь-якого учасника клірингу та його клієнтів від прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, продукцію та інші активи іншого учасника клірингу та його клієнтів;
- відокремлення прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, продукцію та інші активи учасника клірингу від прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, продукцію та інші активи клієнтів такого учасника клірингу;
- відображення зміни прав та зобов'язань щодо коштів, продукції та інших активів учасника клірингу на клірингових рахунках у системі обліку на підставі розпоряджень від учасників клірингу або розпоряджень (інформації) від Біржі;
- формування в порядку, встановленому внутрішніми документами Біржі або договором з учасником клірингу, виписок з системи клірингового обліку.

5.3. Після взяття на облік учасника клірингу Біржа відкриває йому в системі клірингового обліку клірингові рахунки учасника клірингу та/або клієнтів учасника клірингу (за заявою учасника клірингу). Біржа може відкривати кілька клірингових рахунків одному учаснику клірингу для ведення обліку прав та зобов'язань клієнтів такого учасника клірингу.

5.4. Біржа відкриває окремі клірингові рахунки кожному учаснику клірингу. Кліринговий рахунок учасника клірингу є окремим рахунком від рахунків клієнтів такого учасника клірингу.

5.5. Біржа надає можливість учаснику клірингу відкривати клірингові рахунки для клієнтів учасника клірингу:

з індивідуальним обліком;

з колективним обліком.

Учасник клірингу здійснює вибір виду клірингового рахунку для свого клієнта на основі письмової заяви/згоди клієнта. Учасник клірингу повинен запропонувати своєму клієнту вибір щонайменше між кліринговим рахунком з колективним або індивідуальним обліком. У разі обрання клієнтом учасника клірингу клірингового рахунку з колективним обліком, такому клієнту учасника клірингу забороняється внесення гарантійного забезпечення у формі біржового товару.

5.6. На клірингових рахунках учасників клірингу та їх клієнтів ведеться

облік прав та зобов'язань учасників клірингу та їх клієнтів, а також інформації про гарантійне забезпечення учасників клірингу та їх клієнтів.

5.7. У разі індивідуального обліку Біржа забезпечує:

- неможливість неттінгу та ліквідаційного неттінгу прав та зобов'язань, коштів, продукції та інших активів, які обліковуються на різних клірингових рахунках (крім неттінгу та ліквідаційного неттінгу прав та зобов'язань зареєстрованої особи та прав та зобов'язань її контрагента за результатами вчинення контрактів/правочинів/операцій з таким контрагентом та крім винятку настання дефолту клієнта учасника клірингу);
- неможливість використання коштів, продукції та інших активів, що зараховані/зарезервовані/заблоковані/надані для здійснення розрахунків/поставки або організації або забезпечення проведення розрахунків/поставки за контрактами/правочинами/операціями, які обліковуються на одному клірингову рахунку, для виконання зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями, що обліковуються на іншому клірингову рахунку, крім винятку настання дефолту клієнта учасника клірингу;
- відокремлення Біржею, в будь-який момент прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, продукцію та інші активи будь-якої зареєстрованої особи від прав та зобов'язань, а також інформації про кошти, продукцію та інші активи Біржі, та будь-якої іншої зареєстрованої особи.

5.8. За допомогою системи клірингового обліку Біржа:

1) веде облік прав та зобов'язань учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу за контрактами/правочинами/операціями, зобов'язання за якими допущені до клірингу;

2) веде облік інформації про товари, що внесені для здійснення розрахунків або організації проведення розрахунків за ними;

3) веде облік внесків учасників клірингу до гарантійного забезпечення, гарантійного та інших фондів, пов'язаних із здійсненням клірингу (у разі їх створення);

4) веде облік іншої інформації, визначеної НКЦПФР.

Внутрішній облік прав та зобов'язань учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу за контрактами/правочинами/операціями, зобов'язання за якими допущені до клірингу, здійснюється Біржею на відповідних клірингових рахунках, відкритих в системі клірингового обліку Біржі.

5.9. Обсяг зарахованих/заблокованих/зарезервованих активів в системі обліку Оператора поставки таких активів відображається в системі клірингового обліку Біржі (тільки у випадку якщо Оператор поставки надає таку можливість) аналітичним обліком прав щодо цих активів на клірингових рахунках зареєстрованих осіб.

5.10. Інформацію щодо надходження фінансового забезпечення учасника клірингу/клієнта учасника клірингу та інформацію про залишки коштів Біржа отримує від розрахункового банку учасника клірингу способом, визначеним у відповідному договорі, укладеному між банком, учасником клірингу/клієнтом учасника клірингу та Біржею.

Інформація про кошти, що обліковуються на рахунку Біржі, відображається на клірингових рахунках учасників клірингу в системі клірингового обліку як відповідні клірингові активи щодо коштів.

5.11. Стан розділу клірингового рахунку, призначеного для обліку фінансового забезпечення учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, змінюється на підставі інформації зазначеної в п. 5.9. цихПравил клірингу.

5.12. Інформацію щодо надходження гарантійного забезпечення учасника клірингу Біржа отримує від розрахункового банку Біржі по мірі його зарахування на поточний рахунок Біржі в операційні години роботи банку та оновлює інформацію на аналітичних рахунках у клірингової системі для обліку гарантійного забезпечення відповідно до розкладу, визначеного Біржею.

5.13. Стан розділу клірингового рахунку, призначеного для обліку гарантійного забезпечення у вигляді грошових коштів, змінюється на підставі даних аналітичного обліку грошових коштів, зарахованих на рахунок Біржі у розрахунковому банку, в якості гарантійного забезпечення учасника клірингу.

5.14. Відображення операцій на клірингових рахунках здійснюється Біржею на підставі документів, наданих Біржі розрахунковим банком Біржі, розрахунковим банком учасника клірингу та Оператором поставки, перелік та форми яких визначаються відповідними договорами, укладеними Біржею з цими установами та/або внутрішніми документами Біржі.

5.15. Опис структури та розділів клірингових рахунків, що відкриваються Біржею, встановлюється внутрішніми документами Біржі.

5.16. Біржа здійснює облік прав та зобов’язань учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу за контрактами/правочинами/операціями на валовій основі та визначає обсяг позиції учасника клірингу та/або клієнта учасника клірингу в грошовому та товарному вираженні за кожною угодою/кожним договором окремо.

5.17. Облік прав та зобов’язань учасників клірингу та їх клієнтів здійснюється відокремлено.

5.18. Облік та припинення прав і зобов’язань за контрактами/правочинами/операціями здійснюється Біржею шляхом проведення

Біржею наступних операцій за кліринговими рахунками:

- зарахування/списання зобов'язань та/або прав за гарантійним забезпеченням здійснюється на підставі інформації про грошові кошти, від розрахункового банку, у тому числі, зараховані учасником клірингу на розрахунковий рахунок Біржі у розрахунковому Банку та на підставі інформації, отриманої від Оператора поставки про зараховані/заблоковані/зарезервовані активи у його системі обліку (якщо Оператор поставки надає можливість такого попереднього блокування) внесених учасником клірингу та/або його клієнтом у якості гарантійного забезпечення;
- зарахування/списання зобов'язань та/або прав з набуття/відчуження або отримання товарів за контрактами/правочинами/операціями – здійснюється на підставі інформації від Оператора поставки про блокування біржового товару (якщо Оператор поставки надає можливість такого попереднього блокування) або інформації про здійснення (можливість здійснення) Оператором набуття/відчуження перереєстрації прав власності на біржовий товар;
- інші операції, що передбачені внутрішніми документами Біржі.

5.19. Припинення обліку зобов'язань з укладання біржового договору/деривативного контракту/правочину щодо деривативного контракту здійснюється шляхом укладення такого біржового договору/деривативного контракту/правочину щодо деривативного контракту в порядку, визначеному внутрішніми документами Біржі, а у випадках припинення зобов'язань в результаті не укладення біржового договору/деривативного контракту/правочину щодо деривативного контракту також шляхом стягненням штрафних санкцій відповідно до внутрішніх документів Біржі, або в інших випадках, визначених законодавством.

5.20. Припинення обліку прав та зобов'язань за кожним біржовим договором/деривативним контрактом/правочином щодо деривативного контракту здійснюється шляхом його виконання сторонами відповідно до його умов, а у випадках припинення зобов'язань в результаті припинення біржового договору/деривативного контракту/правочину щодо деревитавного контракту також шляхом стягненням штрафних санкцій відповідно до внутрішніх документів Біржі, або в інших випадках, визначених законодавством.

6. ПОРЯДОК НАДАННЯ БІРЖЕЮ УЧАСНИКАМ КЛІРИНГУ ЗВІТІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КЛІРИНГУ

6.1. Біржа надає учасникам клірингу на щоденній основі доступ до інформації про розмір доступного гарантійного забезпечення, договорів та рахунків, сформованих за контрактами/правочинами/операціями, а також інших документів та інформації, надання яких передбачено цими Правилами клірингу та внутрішніми документами Біржі у системі клірингового обліку.

6.2. У системі клірингового обліку для учасників клірингу та їх клієнтів забезпечується формування та завантаження у відповідних форматах наступних документів:

- облікових документів на виведення коштів, зарахованих в системі клірингового обліку як гарантійне забезпечення;
- біржових договорів, деривативних контрактів, правочинів щодо деривативних контрактів;
- інших документів, що створюються у системі клірингового обліку відповідно до внутрішніх документів Біржі.

6.3. Учасникам клірингу засобами програмного продукту, що використовується Біржею для ведення клірингового обліку, надається доступ до інформації про стан клірингових рахунків, операції на клірингових рахунках, суми внесеного гарантійного забезпечення, його частини, заблокованого/зарезервованого під біржові торги, недостатність гарантійного забезпечення для забезпечення біржових торгів, кошти, повернуті на поточний рахунок учасника клірингу. Інформація надається станом на відповідну дату та поточний час з ідентифікацією контрактів/правочинів/операцій, укладених/здійснених учасником клірингу в межах клірингового рахунку.

6.4. За письмовим зверненням учасника клірингу Біржа має право надати на паперовому носії інформацію, зазначену у п. 6.3 цих Правил, а також іншу інформацію з системи клірингового обліку, що стосується такого учасника клірингу, його клієнта (клієнтів), та його (їх) операцій, якщо надання такої інформації передбачено чинним законодавством України та відповідним договором.

6.5. Внутрішніми документами Біржі можуть бути передбачені інші види документів/звітів, що надаються учасникам клірингу та їх клієнтам а також порядок їх надання Біржею.

7. ПОРЯДОК ПІДГОТОВКИ, СКЛАДАННЯ ТА НАПРАВЛЕННЯ БІРЖЕЮ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РОЗРАХУНКІВ

7.1. Документи, які використовуються при провадженні Біржею клірингової діяльності, у тому числі, для проведення розрахунків/поставки за контрактами/правочинами/операціями, формуються в електронному вигляді засобами інформаційно-комунікаційної системи Біржі, яка використовується для ведення клірингового обліку (далі - ІКС Біржі).

7.2. Процедури оформлення документів, які використовуються при проведенні поставки товарів за контрактами/правочинами/операціями,

регламентуються укладеними договорами про взаємодію між Біржею та Оператором поставки (з урахуванням положень внутрішніх документів Біржі, якими регламентується біржова торгівля у відповідній секції Біржі, за певним біржовим товаром, або групою біржових товарів).

7.3. Процедури оформлення документів, які використовуються при проведенні грошових розрахунків за контрактами/правочинами/операціями, регламентуються укладеним між Біржею, розрахунковим банком та учасником клірингу (його клієнтом) відповідним договором, з урахуванням положень внутрішніх документів Біржі, якими регламентується біржова торгівля у відповідній секції Біржі, та чинним законодавством України.

7.4. Під час обміну інформацією з розрахунковим банком Біржа отримує інформацію про стан рахунку (рахунків) учасників клірингу (клієнтів учасників клірингу), про надходження коштів в якості гарантійного забезпечення на поточний рахунок Біржі. Біржа передає розрахунковому банку інформацію про банківські перерахування за контрактами/правочинами/операціями, виведення коштів учасника клірингу (його клієнта) з рахунку, переказ з поточного рахунку Біржі маржі та утримання комісії Біржі.

7.5. Створення та зберігання документів, які використовуються при проведенні розрахунків/поставки, здійснюється за допомогою ІКС Біржі, у хронологічному порядку.

7.6. За результатами клірингу зобов’язань та в залежності від дати розрахунків Біржа виконує:

1) грошові розрахунки;

2) здійснення подальшого контролю за відповідністю розміру гарантійного забезпечення за прийнятими до клірингу контрактами/правочинами/операціями з наступним здійсненням грошових розрахунків в дату розрахунків.

7.7. Процедура проведення грошових розрахунків та поставки товарів включає наступні етапи:

- за результатами торгів укладаються біржові свідоцтва, що формуються засобами ІКС Біржі та засвідчують факт укладання учасниками торгів біржової угоди (біржових угод) або факт виникнення зобов’язання щодо укладання деривативного контракту/правочину щодо деривативного контракту;
- після укладення біржових свідоцтв їх сторони укладають біржові договори/деривативні контракти/правочини щодо деривативних контрактів, при цьому може використовуватись ІКС Біржі;
- у випадку якщо Біржа здійснює контроль за поставками засобами ІКС Біржі, Біржа формує повідомлення, які містять інформацію про обсяг товару, що є предметом кожного з контракту/правочину/операцією, та передає їх до

Оператора поставки. Зазначені повідомлення подаються Біржею на підставі договору доручення, укладеного між Біржею та учасником клірингу, або Біржею від свого імені та в інтересах учасників клірингу та їх клієнтів, якщо це передбачено чинним законодавством України та договором про взаємодію з Оператором поставки;

- якщо Оператору поставки надано право відмовити у підтвердженні набуття/відчуження (можливості набуття/відчуження) прав власності на товар за результатом обробки направлених повідомлень, то така відмова має здійснюватися виключно у випадках та на підставах, передбачених чинним законодавством. У разі відмови Оператором поставки у підтвердженні набуття/відчуження (можливості набуття/відчуження) прав власності на товар, біржовий договір/деривативний контракт/правочин щодо деривативного контракту вважається припиненим, а права та зобов'язання за ним вважаються такими, що не були допущені до клірингу;

- підтвердження Оператором поставки зазначених повідомлень є підтвердженням виконання зобов'язань продавцем за біржовим договором/ деривативним контрактом/правочином щодо деривативного контракту (повністю або в окремій частині) і підставою для Біржі, як довіреної особи покупця, виконати зобов'язання учасника клірингу (клієнта учасника клірингу) – покупця щодо оплати придбаного товару (частини товару) з його рахунку. З моменту отримання Біржею підтвердження від Оператора поставки набуття/відчуження(можливості набуття/відчуження) прав власності на товар, зобов'язання за таким біржовим договором/деривативним контрактом/правочином щодо деривативного контракту є допущеними до клірингу;

- Біржа засобами ІКС Біржі, автоматично формує розпорядження на здійснення оплати за біржовим договором/деривативним контрактом/правочином щодо деривативного контракту (повністю або в окремій частині) з рахунку учасника клірингу (клієнта учасника клірингу) – покупця на рахунок учасника клірингу (клієнта учасника клірингу) – продавця. Направлення такого розпорядження відбувається на підставі, у порядку та за формою, передбаченою відповідним договором, укладеним між Біржею, розрахунковим банком та учасником клірингу (його клієнтом);

- після отримання Біржею підтвердження від розрахункового банку учасника клірингу (клієнта учасника клірингу) - покупця щодо перерахування грошових коштів учаснику клірингу (клієнту учасника клірингу) – продавцю, зобов'язання учасників клірингу (клієнта учасника клірингу) за укладеним біржовим договором/ деривативним контрактом/правочином щодо деривативного контракту вважаються виконаними.

8. ПОРЯДОК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІРЖЕЮ ПРОВЕДЕННЯ ГРОШОВИХ РОЗРАХУНКІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КЛІРИНГУ ЗА КОНТРАКТАМИ/ПРАВОЧИНАМИ/ОПЕРАЦІЯМИ

8.1. Біржа може забезпечувати проведення грошових розрахунків між сторонами контракту/правочину/операції шляхом застосування принципу попереднього резервування фінансового забезпечення під розрахунки учасником клірингу – покупцем у сумі, необхідній для оплати за таким договором. Учасник клірингу має право укласти/здійснити контракт/правочин/операцію на суму, що не перевищує попередньо зарезервованої ним маржі.

8.2. Для цілей резервування фінансового забезпечення під розрахунки учасники клірингу використовують рахунки, відкриті в розрахунковому банку учасника клірингу. Біржа має право визначити декілька розрахункових банків учасників клірингу.

8.3. З метою забезпечення проведення грошових розрахунків за результатами клірингу за контрактами/правочинами/операціями Біржа укладає відповідні договори з учасниками клірингу.

8.4. Біржа на підставі укладених договорів з учасником клірингу має наступні повноваження:

8.4.1. отримувати від розрахункового банку інформацію про залишки коштів на рахунку учасника клірингу;

8.4.2. надавати до розрахункового банку розпорядження на здійснення оплати, на підставі яких повинна здійснюватися оплата за контрактами/правочинами/операціями;

8.4.3. за результатами проведених біржових торгів та визначеного бенефіціара(-ів) учасника клірингу ініціює списання коштів з його рахунку;

8.4.4. здійснює перевірку та підтвердження настання підстав для здійснення розрахунковим банком перерахування коштів з рахунку на користь бенефіціара(-ів) або повернення коштів учаснику клірингу;

8.4.5. надає до розрахункового банку реєстр повернення коштів згідно з вимогами договору рахунку та іншу інформацію згідно з умовами такого договору;

8.4.6. вчинення будь-яких інших дій, необхідних для належного та повного виконання повноважень для забезпечення розрахунків за контрактами/правочинами/операціями в повному обсязі.

8.5. Учасник клірингу може здійснювати зарахування грошових коштів на свій рахунок протягом операційного дня розрахункового банку. Грошові кошти, які зараховані на рахунок учасника клірингу, можуть бути використані для здійснення розрахунків за контрактами/правочинами/операціями такого учасника клірингу у сумі, необхідній для здійснення повної оплати за таким контрактом/правочином/операцією.

8.6. Порядок здійснення контролю над проведенням грошових розрахунків між сторонами контракту/правочину/операції та виконання

процедур з управління ризиками з метою зниження ризиків невиконання допущених до клірингу зобов'язань визначаються внутрішніми документами Біржі, у тому числі, що описують систему управління ризиками та гарантій.

9. ОПИС СИСТЕМИ КЛІРИНГОВОГО ОБЛІКУ

9.1. Система клірингового обліку Біржі – це внутрішня система, яка використовується Біржею для ведення клірингових рахунків, обліку прав та зобов'язань учасників клірингу та їх клієнтів за контрактами/правочинами/операціями, обліку інформації про гарантійне забезпечення (фінансове та товарне забезпечення), яка ведеться за допомогою ІКС Біржі та забезпечує:

- ведення обліку прав та зобов'язань учасників клірингу, клієнтів учасників клірингу за контрактами/правочинами/операціями;
- ведення обліку інформації про гарантійне забезпечення, що внесене учасниками клірингу (їх клієнтами) для гарантування виконання зобов'язань з укладання біржового договору/деривативного контракту/правочину щодо деривативного контракту;
- ведення обліку інформації про грошові кошти, інші активи, що внесені для здійснення розрахунків/поставок або організації проведення розрахунків/поставок за контрактами/правочинами/операціями;
- здійснення розрахунків/поставок та/або організацію проведення розрахунків/поставок за контрактами/правочинами/операціями;
- ведення обліку іншої інформації, визначеної цими Правилами клірингу, внутрішніми документами Біржі та нормативно-правовими актами НКЦПФР.

9.2. Система клірингового обліку Біржі складається з:

- документів, у тому числі електронних документів, які є підставою для проведення клірингу прав та зобов'язань;
- документів, у тому числі електронних документів, які є підставою для проведення розрахунків/поставок;
- клірингових рахунків;
- регістрів внутрішнього обліку;
- документів, звітів та іншої інформації, що надається учасникам клірингу (їх клієнтам).

9.3. Біржа здійснює внутрішній облік прав та зобов'язань учасників клірингу/клієнтів учасників клірингу за контрактами/правочинами/операціями, зобов'язання за якими допущені до клірингу, грошових коштів, інших активів, що внесені для здійснення розрахунків/поставок або організації проведення розрахунків/поставок на відповідних клірингових рахунках, відкритих в системі

клірингового обліку.

9.4. Загальні вимоги до відкриття та ведення клірингових рахунків Біржею встановлені розділом 5 цих Правил клірингу. Опис структури та розділів клірингових рахунків, що відкриваються Біржею встановлюються внутрішніми документами Біржі.

9.5. Документи, на підставі яких Біржею здійснюється кліринг прав та зобов'язань та розрахунки/поставки за контрактами/правочинами/операціями, а також формуються документи, визначені у розділах 6 та 7 цих Правил клірингу, надаються Біржі у формі документів, у тому числі електронних, відповідно до вимог внутрішніх документів Біржі, відповідних договорів про взаємодію з Оператором поставки (з урахуванням положень внутрішніх документів Біржі, якими регламентується біржова торгівля у відповідній секції Біржі, за відповідним біржовим товаром, або групою біржових товарів), з розрахунковим банком.

9.6. До документів, у тому числі електронних, що надаються Біржі і на підставі яких нею здійснюється кліринг прав та зобов'язань та розрахунки/поставки за контрактами/правочинами/операціями, сформованих документів, визначених у розділах 6 та 7 цих Правил клірингу, належать:

- документи, у тому числі електронні, що формуються та надаються Біржі учасниками клірингу (їх клієнтами), як підстава для проведення операцій на клірингових рахунках відповідно до внутрішніх документів Біржі;
- документи, у тому числі електронні, що формуються та надаються Біржі Операторами поставки відповідно до договорів про взаємодію (з урахуванням положень внутрішніх документів Біржі, якими регламентується біржова торгівля у відповідній секції Біржі, за відповідним біржовим товаром, або групою біржових товарів);
- документи, у тому числі електронні, що формуються та надаються Біржі розрахунковим банком відповідно до договору, укладеного з ним та учасником клірингу (його клієнтом).

9.7. Усі документи, що надаються Біржі для здійснення клірингу прав і зобов'язань та розрахунків/поставок за контрактами/правочинами/операціями повинні повністю розкривати зміст клірингових операцій, що мають бути відображені на клірингових рахунках та/або регістрах внутрішнього обліку. Якщо зазначені документи не містять всіх необхідних даних для здійснення клірингу прав та зобов'язань, Біржа має право вимагати надання необхідної інформації.

9.8. Учасники клірингу засобами ІКС, що використовується Біржею для ведення клірингового обліку, надають документи, визначені внутрішніми

документами Біржі. У випадках виникнення надзвичайних ситуацій з метою забезпечення безперервності надання послуг, документи, що надаються Біржі для здійснення клірингу прав і зобов'язань та розрахунків/поставок за контрактами/правочинами/операціями та проведення клірингових операцій, можуть надаватися учасниками клірингу в інший спосіб, та в іншій формі, що визначені внутрішніми документами Біржі та відповідним договором.

9.9. У випадках та з підстав, визначених у розділі 13 цих Правил клірингу, внутрішніми документами Біржі та відповідним договором, Біржа здійснює кліринг прав та зобов'язань без подання учасником клірингу певних документів.

9.10. Документи, якими Біржа обмінюється з Операторами поставки та розрахунковим банком при здійсненні клірингу прав та зобов'язань, розрахунків/поставок за контрактами/правочинами/операціями, надаються у формі документів, у тому числі електронних. Реквізитний склад, формати та способи обміну такими документами, у тому числі електронними, визначаються відповідними договорами.

9.11. До вихідних документів Біржі, у тому числі електронних, відносяться:

- документи, у тому числі електронні, що формуються та надаються Біржею Операторам поставки;
- документи, у тому числі електронні, що формуються та надаються розрахунковому банку;
- документи, у тому числі електронні, що формуються та надаються учасникам клірингу;
- інші документи, у тому числі електронні, що можуть бути створені Біржею при провадженні клірингової діяльності.

9.12. Регістри внутрішнього обліку, що використовуються Біржею при провадженні клірингової діяльності, призначені для хронологічного та систематичного відображення інформації про:

- стан клірингових рахунків;
- зміни, що виникли на клірингових рахунках;
- документи, у тому числі електронні документи, які є підставою для здійснення клірингу прав та зобов'язань з відображенням результату клірингу на клірингових рахунках;
- документи, у тому числі електронні, які є підставою для проведення розрахунків/поставок з відображенням результату клірингу на клірингових рахунках;
- документи, що формуються Біржею при провадженні неї клірингової діяльності.

Регістри внутрішнього обліку формуються в електронній формі. У разі необхідності Біржа забезпечує виготовлення їх копій на паперових носіях.

9.13. Регістри внутрішнього обліку забезпечують контроль залишків грошових коштів та біржових товарів на клірингових рахунках, перевірку правильності виконання клірингових операцій в розрізі клірингових регістрів в системі клірингового обліку Біржі.

10. ОПИС СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ГАРАНТІЙ БІРЖІ

10.1. Система управління ризиками та гарантій Біржі – це комплекс заходів, що здійснюються Біржею та спрямовані на зниження ризиків невиконання або несвоєчасного виконання допущених до клірингу зобов'язань.

10.2. Основними ризиками при провадженні Біржею клірингової діяльності є:

а) кредитний ризик (ризик контрагента) – ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів учасників клірингу внаслідок того, що контрагент не зможе виконати свої договірні зобов'язання перед ним, ризик неплатоспроможності однієї або обох сторін біржового договору;

б) ринкові ризики – ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат за укладеними біржовими договорами або недоотримання запланованих доходів учасниками клірингу внаслідок несприятливої зміни ринкової вартості біржових товарів на товарному ринку;

в) операційні ризики – ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів учасниками клірингу та Біржею внаслідок неадекватних або незадовільно організованих внутрішніх процесів, дій працівників чи функціонування систем учасників клірингу та Біржі, а також внаслідок впливу зовнішніх подій;

г) ризики ліквідності – ймовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів учасниками клірингу внаслідок того, що активи учасників клірингу не можуть бути перетворені у ліквідну форму для забезпечення виконання ними своїх зобов'язань.

10.3. Поряд із іншими заходами в системі управління ризиками та гарантій, для зниження кредитних ризиків, у тому числі, невиконання або неналежного виконання зобов'язань, що виникають за контрактами/правочинами/операціями Біржа застосовує один, або декілька наступних механізмів:

- обов'язкове стовідсоткове попереднє депонування/резервування/блокування коштів і інших активів, які є предметом контракту/правочину/операції;
- часткове попереднє депонування/резервування/блокування коштів і інших активів, які є предметом контракту/правочину/операції;

- отримання гарантійного забезпечення;
- застосування інших механізмів, які передбачені цими Правилами.

10.3.1. обов'язкове стовідсоткове (часткове) попереднє депонування/резервування/блокування гарантійного забезпечення під розрахунки (поставку) учасником клірингу – покупцем/продавцем у сумі/обсязі, необхідній/необхідному для виконання розрахунків (поставок) за контрактом/правочином/операцією;

10.3.2. застосування до одного з учасників клірингу, що є покупцем або продавцем за контрактом/правочином/операцією, депонування/резервування/блокування гарантійного забезпечення, розмір якого затверджується рішенням Біржової ради, та який призначений для забезпечення належного виконання зобов'язань таким учасником клірингу та може бути утримане з нього у випадку порушення ним вимог внутрішніх документів Біржі для сплати штрафу Біржі та/або виплати компенсації іншій стороні, або для виконання розрахунків (зобов'язань) за контрактом/правочином/операцією;

10.3.3. застосування до обох учасників клірингу, що є покупцем та продавцем за контрактом/правочином/операцією, депонування/резервування/блокування гарантійного забезпечення, розмір якого затверджується рішенням Біржової ради, та який призначений для забезпечення належного виконання зобов'язань такими учасниками клірингу та може бути утриманий з них у випадку порушення ними вимог внутрішніх документів Біржі для сплати штрафу Біржі та/або виплати компенсації іншій стороні, або для виконання розрахунків (зобов'язань) за контрактом/правочином/операцією.

10.4. Біржа встановлює ліміт максимальної суми заявки на укладення контракту/правочину/операції для кожного учасника клірингу на рівні вільної від зобов'язань суми попередньо внесеного ним гарантійного забезпечення.

10.5. Порядок та термін/строк внесення, поповнення учасниками торгів гарантійного забезпечення (як і повернення Біржею вільного від зобов'язань його залишку учасникам торгів) визначаються внутрішніми документами Біржі, якими регламентується біржова торгівля у відповідних секціях Біржі, за певним біржовим товаром, або групою біржових товарів.

10.6. Гарантійне забезпечення обліковується на відповідному розділі клірингового рахунку, якому відповідає аналітичний рахунок учасника клірингу у внутрішній системі бухгалтерського обліку Біржі.

Біржа самостійно та від свого імені реалізує всі права за активами, які внесені на відповідні рахунки Біржі як гарантійне забезпечення. Біржа забезпечує наявність у неї прав безперешкодно розпоряджатися активами, які становлять гарантійне забезпечення.

10.7. Учасники клірингу самостійно визначають розмір гарантійного забезпечення (грошових коштів і інших активів), необхідного для забезпечення

виконання біржових угод/договорів, виходячи з умов торгів та встановлених Біржею вимог щодо розміру гарантійного забезпечення під виконання зобов'язань, а також власних планів щодо контрактів/правочинів/операцій, які учасники торгів мають наміри здійснити.

10.8. Біржа може дозволити учасникам клірингу використання інших видів забезпечення, крім грошових коштів, якщо це передбачено внутрішніми документами Біржі. Використання інших видів забезпечення регламентується окремим рішеннями уповноваженого органу Біржі.

10.9. Використовувана Біржею модель управління кредитним ризиком при провадженні клірингової діяльності не передбачає створення гарантійного фонду.

10.10. З метою зниження кредитного ризику та запобігання невиконанню контракту/правочину/операції, а також у цілях забезпечення здійснення учасниками торгів грошових розрахунків та поставки товару в повному обсязі, Біржа може набувати статусу довіреної особи одного, або кожного з учасників клірингу на підставі укладених з Біржею договорів доручення на основі примірних відповідних договорів доручення, що розміщуються на офіційному вебсайті Біржі https://urb.ua з оформленням відповідних довіреностей представникам Біржі.

10.11. Для зниження операційних ризиків при провадженні клірингової діяльності Біржа вживає наступні заходи:

- створює та підтримує (удосконалює) ефективні механізми своєчасної ідентифікації та запобіганню можливим (потенційним) негативним подіям, у тому числі таких, що є (чи можуть стати) причинами правового, операційно-технологічного ризику, ризику персоналу та розрахунок ймовірності їх виникнення;
- визначає прийнятний рівень конкретних видів операційних ризиків з точки зору економічної доцільності витрат на їх оцінку, здійснює аналіз та моніторинг, у тому числі, розробляє систему індикаторів та встановлює ліміти щодо їх критичного значення та здійснення їх моніторингу, проведення самооцінки;
- створює культуру операційного контролю на локальному рівні, зокрема, щодо використання надійних технічних, програмних, інформаційних, технологічних систем і засобів комунікації та зв'язку, які відповідають кількості, складності та обсягу операцій Біржі та проведення перевірки стійкості Біржі по відношенню до збоїв програмно-технічного забезпечення;
- удосконалює систему внутрішнього контролю за операційними ризиками, включно зі встановленням чіткого розмежування повноважень та відповідальності між органами Біржі, посадовими особами, структурними підрозділами та працівниками Біржі, регламентування їх повноважень та

обов'язків відповідними положеннями про структурні підрозділи та посадовими інструкціями працівників;

- вживає адекватні заходи для зниження/уникнення втрат (збитків) або передачі ризиків третім особам.

10.12. Для зниження ринкових ризиків при провадженні клірингової діяльності Біржа вживає наступні заходи:

- отримує оперативні та об'єктивні відомості про стан та розмір ринкових ризиків;
- виявляє та аналізує ринкові ризики, що виникають у процесі виконання зобов'язань, які допущені до клірингу;
- здійснює якісну та кількісну оцінку (вимірювання) ринкових ризиків;
- встановлює взаємозв'язки між окремими видами ризиків з метою оцінки впливу заходів, що плануються для обмеження одного виду ризику, на зростання або зменшення рівня інших ризиків;
- створює систему управління ринковими ризиками на стадії виникнення негативної тенденції, а також систему швидкого та адекватного реагування, спрямованої на запобігання досягненню ринкового ризику критично значних розмірів (мінімізацію ризику), для виконання зобов'язань допущених до клірингу.

10.13. Для зниження ризику ліквідності при провадженні клірингової діяльності Біржа вживає наступні заходи:

- виявляє, ідентифікує, аналізує, оцінює та фіксує оптимальний рівень ліквідності, а також його прийнятного коридору як у нижніх, так і у верхніх межах;
- здійснює моніторинг поточного стану ліквідності, адекватності та прийнятності її рівня, дотримання обов'язкових нормативів;
- виявляє та фіксує фактори, що визначають цільові установки та параметри управління ліквідністю;
- прогнозує реакції навколишнього середовища на зусилля менеджменту Біржі спрямованого на реалізацію цільової установки управління ліквідністю;
- розраховує та обліковує можливості відхилення від очікуваних сценаріїв перебігів процесів управління ліквідністю, а також параметрів передбачуваних підсумків;
- розробляє та готує до реалізації методичне забезпечення та інструментарій мінімізації та компенсації ризиків, що створюють проблеми з ліквідністю учасників клірингу;
- виробляє та готує до використання заходів щодо підтримки досягнутого бажаного рівня ліквідності учасників клірингу;

- розробляє та за необхідності застосовує заходи для відновлення (підвищення) ліквідності до оптимального бажаного рівня;
- розробляє та за необхідності застосовує заходи щодо досягнення та стабілізації необхідного рівня ліквідності з урахуванням ризиків та прибутковості.

10.14. Для зниження ризиків, пов'язаних з провадженням клірингової діяльності, Біржа має право встановлювати інші вимоги та запроваджувати інші заходи з управління ризиками щодо учасників клірингу шляхом внесення відповідних змін до цих Правил клірингу та/або внутрішніх документів Біржі.

10.15. Біржа може застосовувати різні види гарантійного забезпечення (в тому числі гарантійних внесків) до одного або різних видів ризиків, які виникають у зв'язку з участю у біржових торгах або внаслідок укладених контрактів/правочинів/операцій, в тому числі:

- кредитних ризиків учасника клірингу (ризиків неспроможності виконати свої зобов'язання);
- ринкових ризиків, пов'язаних зі зміною ринкової вартості біржового товару або деривативного контракту;
- інших ризиків, що притаманні такій категорії контракту (договору)/операції, якщо це передбачено внутрішнім документом, який регламентує порядок провадження клірингової діяльності для окремого товарного ринку (напрямку/секції) або за певним біржовим товаром (групою біржових товарів).

11. ОПИС СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

11.1. Біржею впроваджено Комплексну систему захисту інформації (далі – КСЗІ) у відповідності до Закону України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», Закону України «Про захист персональних даних», Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних системах, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 29.03.06 № 373, Концепції технічного захисту інформації в Україні, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 8.10.97 №1126, Положення про технічний захист інформації в Україні, затвердженого Указом Президента України від 27.09.99 № 1229/99, а також вимог нормативно-правових актів НКЦПФР щодо захисту інформації при провадженні професійної діяльності.

11.2. Відомості, які створюються, збираються, отримуються, використовуються, поширюються, охороняються та зберігаються Біржею в процесі провадження діяльності, відносяться до інформації з обмеженим доступом, окрім інформації, яка відповідно до законодавства є публічною.

11.3. До інформації з обмеженим доступом належать, зокрема, відомості про клірингові рахунки учасників клірингу та рахунки їх клієнтів, інформація про операції, які були проведені на користь чи за дорученням учасників клірингу (їх клієнтів), здійснені ними контракти/правочини/операції; відомості щодо діяльності та фінансово-економічного стану учасників клірингу (їх клієнтів), тощо.

11.4. Біржа зобов'язана забезпечити захист інформації, в тому числі інформації з обмеженим доступом, шляхом реалізації організаційних та технічних заходів, спрямованих на запобігання втратам, крадіжкам, несанкціонованому знищенню, викривленню, підробленню, копіюванню та неконтрольованому поширенню інформації з обмеженим доступом.

11.5. Завдання керування КСЗІ та здійснення контролю за її функціонуванням, виконання робіт з визначення вимог з захисту інформації в ІКС Біржі, проектування, розроблення і модернізації КСЗІ, а також експлуатації, обслуговування, підтримки працездатності КСЗІ, контролю за станом захищеності інформації покладені на керівника Відділу інформаційних технологій та програмного забезпечення Біржі.

11.6. Завданнями КСЗІ ІКС Біржі є:

- реалізація прийнятих положень щодо безпеки інформації відповідно до внутрішніх документів Біржі, що регулюють питання безпеки ІКС Біржі;
- забезпечення розмежування доступу користувачів ІКС до функцій ІКС Біржі, а також розмежування доступу користувачів до об'єктів, що містять інформацію, яка підлягає захисту, у відповідності до положень щодо безпеки інформації;
- забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації, яка обробляється в КСЗІ ІКС Біржі;
- забезпечення реєстрації дій користувачів ІКС Біржі по відношенню до функцій ІКС та об'єктів, що містять інформацію, яка підлягає захисту;
- забезпечення захисту інформації від внесення в ІКС Біржі шкідливого програмного коду (вірусів, троянських програм та ін.);
- захист від мережевих атак;
- захист інформації, яка обробляється в ІКС Біржі, при її передачі через незахищене середовище;
- блокування несанкціонованих дій з інформацією, що потребує захисту, та іншими ресурсами ІКС Біржі, локалізації цих дій та ліквідації їх наслідків;
- забезпечення доступності інформації та функцій ІКС Біржі для її користувачів, а також відмовостійкості компонентів ІКС;
- забезпечення спостережності за діями користувачів та персоналу,

реєстрації, збору, зберігання, обробки даних про події, які мають відношення до безпеки інформації, сповіщення адміністратора безпеки про такі події;

- підтримання цілісності критичних ресурсів системи захисту, середовища виконання прикладних програм та інформації в ІКС Біржі, що потребує захисту;
- забезпечення управління засобами КСЗІ та контролю за її функціонуванням.

11.7. Заходи попередження реалізації загроз при функціонуванні ІКС Біржі, розглядаються в контексті управління ризиками та включають наступні:

- визначення та реалізація авторизації адміністраторів, користувачів та процесів;
- визначення та реалізація аудиту подій та моніторингу функціонування системи;
- визначення та реалізація керування доступом адміністраторів та користувачів;
- використання виключно захищених інтерфейсів доступу до компонентів системи;
- визначення та реалізація заходів із забезпечення відновлюваності обчислювальних ресурсів системи;
- впровадження заходів з резервного копіювання інформаційних активів системи;
- аналіз даних, які вводяться в додатки системи;
- порядок доступу та обміну інформацією системи;
- забезпечення заходів контролю фізичного доступу до ресурсів системи;
- визначення порядку впровадження та експлуатації засобів захисту;
- запровадження системи керування конфігураціями засобів захисту;
- робота з персоналом;
- організаційні заходи з технічного обслуговування компонентів системи.

11.8. Біржа використовує наступні інструменти для захисту інформації:

- розмежування доступу до ресурсів. Реєстрація, налаштування повноважень адміністраторів ІКС Біржі та зміна правил розмежування доступу адміністраторів здійснюється відповідальним працівником за безпеку інформаційних систем Біржі, що призначається директором Біржі;
- криптографічний захист інформації. Для захисту каналів передачі інформації та застосування КЕП використовуються засоби КЗІ, які мають чинні позитивні експертні висновки за результатами державної експертизи в сфері криптографічного захисту інформації. Засоби КЗІ застосовуються у відповідності з вимогами експлуатаційної документації на них;

- антивірусний захист. На серверах і робочих станціях ІКС Біржі використовується ліцензійне програмне забезпечення. Система антивірусного захисту реалізує наступні функції: - захист серверів і робочих станцій адміністраторів від зараження комп'ютерними вірусами, антивірусну перевірку всіх носіїв з інформацією та даними, що надходять від зовнішніх об'єктів, реєстрацію подій та оповіщення про підозрілу активність, забезпечення автоматичного видалення або розміщення у спеціальній директорії, доступній тільки адміністратору, виявлених файлів, заражених невідомими типами шкідливих програм;

- резервне копіювання, підтримання працездатності та керування ІКС. Біржа забезпечує здійснення резервного копіювання, вжиття заходів підтримання працездатності ІКС Біржі та забезпечує зберігання носіїв з еталонними і резервними копіями конфігурації мережевого обладнання, виконує відновлення в разі збоїв;

- забезпечення спостереження ресурсів ІКС. Біржа здійснює аудит подій щодо автентифікації адміністраторів, їх доступу до об'єктів захисту, оброблення та аналіз зареєстрованої інформації про критичні з погляду безпеки події, а також забезпечує проведення періодичних спостережень за роботою програмного забезпечення – перегляд подій, зафіксованих у журналах подій;

- встановлення порядку модернізації ІКС. Проведення у ході експлуатації ІКС Біржі модернізації, пов'язаної з заміною/нарощуванням/модернізацією окремих її компонентів, не повинна призводити до зниження рівня політики безпеки інформації в ІКС;

- встановлення порядку захисту фізичного середовища ІКС. Фізичне середовище функціонування ІКС Біржі обладнане наступним чином:

- вхід до будівлі, де розташовані компоненти ІКС, контролюється охороною;

- доступ до приміщення дозволено тільки особам, які мають на це право;

- з метою запобігання несанкціонованому доступу до приміщень, в яких розташовано компоненти ІКС, додатково їх обладнано системою охоронної сигналізації;

- приміщення обладнані системами вентиляції, пожежогасіння та гарантованого безперебійного електроживлення;

- контроль за станом захисту інформації в ІКС. Контроль здійснюється з метою виявлення та попередження порушенням, які можуть призвести до несанкціонованих дій та впливів, що призводять до витоку, знищення, блокування, порушення цілісності інформації або зміни режиму доступу до неї.

11.9. Внутрішні документи Біржі, що регулюють питання безпеки ІКС Біржі визначають склад, послідовність та терміни проведення робіт із захисту інформації, що циркулює в ІКС, зокрема:

- організаційні заходи із захисту інформації;

- контрольно-правові заходи;
- профілактичні заходи;
- інженерно-технічні заходи;
- робота з кадрами.

12. ВИПАДКИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ ЛІКВІДАЦІЙНОГО НЕТТІНГУ

12.1. У випадку визнання учасника клірингу/клієнта учасника клірингу, як сторони контракту/правочину/операції, неплатоспроможним у разі набрання щодо нього законної сили рішенням господарського суду, а саме ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство або ухвали про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність фізичної особи, фізичної особи – підприємця зобов'язання за біржовими договорами, стороною яких є такий учасник клірингу/клієнт учасника клірингу, припиняються в повному обсязі шляхом застосування на підставі відповідного рішення ризик-менеджера Біржі, цих Правил клірингу та інших внутрішніх документів Біржі процедури ліквідаційного неттінгу з дати оприлюднення відповідного рішення господарського суду (дати ліквідаційного неттінгу). Датою оприлюднення відповідного рішення господарського суду є момент (дата) надсилання судового рішення Біржі, на її офіційну електронну адресу, зареєстровану в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі.

12.2. Укладанням договору на клірингове обслуговування з Біржею учасник клірингу надає згоду на обов'язковість проведення процедури ліквідаційного неттінгу Біржею як особою, що провадить клірингову діяльність, на умовах і порядку, визначених цими Правилами клірингу та іншими внутрішніми документами Біржі, за контрактами/правочинами/операціями, які були укладені/здійснені з посиланням на обов'язковість процедури ліквідаційного неттінгу, в разі визнання неплатоспроможним такого учасника клірингу/клієнта учасника клірингу.

12.3. Процедура ліквідаційного неттінгу проводиться протягом трьох робочих днів, починаючи з наступного дня за днем, коли Біржі стало відомо про факт оприлюднення рішення, передбаченого п. 12.1. цих Правил клірингу.

12.4. В ході проведення процедури ліквідаційного неттінгу щодо зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу/клієнта учасника клірингу за біржовими договорами, які були укладені з посиланням на обов'язковість процедури ліквідаційного неттінгу, Біржа:

12.4.1. визначає всі зобов'язання неплатоспроможного учасника клірингу/клієнта учасника клірингу за такими

контрактами/правочинами/операціями, що існують станом на дату ліквідаційного неттінгу;

12.4.2. забезпечує виконання всіх зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу/клієнта учасника клірингу за такими контрактами/правочинами/операціями, дата виконання яких настала протягом строку проведення процедури ліквідаційного неттінгу, в разі, якщо на відповідному кліринговому рахунку обліковуються клірингові активи, необхідні для виконання у повному обсязі зобов'язань неплатоспроможного учасника клірингу/клієнта учасника клірингу;

12.4.3. припиняє всі невиконані зобов'язання неплатоспроможного учасника клірингу/клієнта учасника клірингу за такими контрактами/правочинами/операціями, дата виконання яких настала протягом строку проведення процедури ліквідаційного неттінгу;

12.4.4. припиняє всі зобов'язання неплатоспроможного учасника клірингу/клієнта учасника клірингу за такими контрактами/правочинами/операціями, дата виконання яких пізніше строку проведення процедури ліквідаційного неттінгу.

12.5. Проведення Біржею ліквідаційного неттінгу та звернення стягнення на предмет обтяження, який забезпечує виконання зобов'язань учасника клірингу/клієнтів учасників клірингу як сторони щодо процедури ліквідаційного неттінгу, щодо якого прийнято рішення, передбачене підпунктом 12.1. цього пункту і, за одною або кількома операціями біржовими договорами здійснюються в позасудовому порядку та не потребують будь-якої згоди та/або затвердження такого учасника клірингу, його клієнта або будь-якої іншої особи.

12.6. Біржа направляє учаснику клірингу, зобов'язання якого припинені за результатами ліквідаційного неттінгу повідомлення про припинення зобов'язань за контрактами/правочинами/операціями протягом 3-х робочих днів після дати припинення таких зобов'язань у порядку та формі, передбачених внутрішніми документами Біржі.

12.7. Біржа повідомляє іншу сторону контрактів/правочинів/операцій, однією стороною яких є учасник клірингу, зобов'язання якого припинені за результатами ліквідаційного неттінгу, шляхом направлення на їхні електронні поштові скриньки повідомлення про припинення таких зобов'язань протягом 3-х робочих днів після дати припинення таких зобов'язань.

12.8. Грошові кошти, що залишились на рахунку учасника клірингу (його клієнтів/клієнта) після припинення зобов'язань за результатами ліквідаційного неттінгу, підлягають поверненню учаснику клірингу (його клієнту/клієнтам), в порядку передбаченому внутрішніми документами Біржі, якими регламентується біржова торгівля у відповідних секціях Біржі, або за певним біржовим товаром, групою біржових товарів.

13. ПОРЯДОК ПРИПИНЕННЯ БІРЖЕЮ КЛІРИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

13.1. У разі прийняття Загальними зборами Учасників Біржі рішення про припинення провадження Біржею професійної діяльності на ринках капіталу – клірингової діяльності, або припинення Біржі як юридичної особи до дати подання НКЦПФР заяви про анулювання Ліцензії Біржа зобов'язана здійснити всі необхідні дії щодо завершення провадження клірингової діяльності відповідно до укладених договорів, внутрішніх документів Біржі, законодавства, у тому числі нормативно-правових актів НКЦПФР.

13.2. Датою початку процедури припинення провадження клірингової діяльності є дата:

- визначена рішенням Загальними зборами Учасників Біржі про припинення провадження Біржею клірингової діяльності, або рішенням про припинення Біржі як юридичної особи, у тому числі внаслідок припинення Біржі як юридичної особи шляхом приєднання її до іншої юридичної особи;
- набрання чинності рішенням НКЦПФР про анулювання Ліцензії Біржі, крім випадку анулювання Ліцензії за відповідною заявою Біржі.

13.3. У випадку добровільного припинення провадження професійної діяльності на ринках капіталу – клірингової діяльності не пізніше 5 робочих днів Біржа, повинна повідомити НКЦПФР про прийняте рішення із зазначенням дати початку процедури припинення провадження клірингової діяльності та дати припинення провадження клірингової діяльності, із наданням плану-графіка припинення діяльності Біржею.

13.4. З дати набрання чинності рішення НКЦПФР про анулювання Ліцензії Біржа не може укладати нові договори, крім тих, які необхідні для припинення провадження її діяльності.

13.5. З дня наступного за датою набрання чинності рішення НКЦПФР про анулювання Ліцензії Біржа, зобов'язана припинити провадження клірингової діяльності та може здійснювати лише дії, визначені цим розділом.

13.6. Не пізніше 5 робочих днів з дати початку процедури припинення провадження клірингової діяльності Біржа, зобов'язана розмістити на офіційному вебсайті повідомлення про початок процедури припинення провадження клірингової діяльності на ринках капіталу – клірингової діяльності, план-графік дій під час процедури припинення провадження клірингової діяльності, та повідомити у спосіб, визначений договорами, про початок припинення професійної діяльності наступних осіб:

- учасників клірингу, з якими укладено договір (договори) про клірингове обслуговування – про необхідність закриття клірингових рахунків, що

обслуговуються відповідно до цих договорів, та припинення надання клірингових послуг;

- оператора (операторів) поставки, з якими Біржею укладено договір (договори);
- розрахунковий банк (банки), з якими Біржею укладено договір (договори).

13.7. З дня наступного за датою початку процедури припинення провадження клірингової діяльності до дати припинення діяльності Біржа має:

1) припинити допуск прав та зобов'язань до клірингу;

2) здійснювати виконання зобов'язань, що виникли в результаті клірингу прав та зобов'язань, які були допущені до клірингу до дати початку процедури припинення провадження клірингової діяльності;

3) здійснювати розрахунки/поставки у системі клірингового обліку та/або організовувати проведення розрахунків/поставок, у тому числі шляхом підготовки документів (інформації) для проведення розрахунків/поставок та їх направлення відповідним установам, що проводять розрахунки/поставки;

4) повертати учасникам клірингу невикористане гарантійне забезпечення та інші активи, які належать зареєстрованим особам та знаходяться в володінні та/або управлінні Біржі, після завершення розрахунків/поставок;

5) припиняти/розривати договори, укладені відповідно до вимог нормативно-правових актів НКЦПФР;

6) закривати всі клірингові рахунки в порядку встановленому внутрішніми документами Біржі, та відповідними договорами;

7) здійснювати інші дії, передбачені внутрішніми документами Біржі, для забезпечення припинення провадження професійної діяльності на ринках капіталу – клірингової діяльності.

13.8. Датою припинення діяльності вважається день, який наступає не пізніше ніж через 60 календарних днів після дати початку процедури припинення діяльності. Якщо усі клірингові рахунки було закрито раніше ніж через 60 календарних днів з дати початку процедури припинення провадження клірингової діяльності, датою припинення діяльності може вважатися дата, наступна за датою закриття останнього клірингового рахунку.

13.9. Дату припинення діяльності може бути перенесено на більш пізній термін за рішенням НКЦПФР на основі обґрунтованої заяви Біржі.

13.10. Не пізніше 5 робочих днів після дати припинення діяльності Біржа, має подати до НКЦПФР заяву на анулювання Ліцензії, та документи, визначені нормативно-правовими актами НКЦПФР.

14. ЗАКЛЮЧНІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

14.1. Питання, що стосуються надання Біржею клірингових послуг, які не

врегульовані цими Правилами клірингу, регулюються іншими внутрішніми документами Біржі та законодавством України.

14.2. Уразі прийняття Біржовою радою рішень, передбачених пунктом 2.22. цих Правил, порядок припинення (розірвання) договірних відносин між Біржею та учасниками клірингу, у тому числі щодо припинення дії договорів про надання клірингових послуг, укладених до набрання чинності відповідними змінами до цих Правил, визначається відповідними внутрішніми документами Біржі.

З моменту набрання чинності внутрішніми документами Біржі прийнятими відповідно до пункту 2.22. цих Правил, положення таких документів застосовується до порядку припинення (розірвання) відповідних договірних відносин, якщо інше не встановлено законодавством України або відповідним рішенням Біржової ради.